

**Incidens az Azovi-tengeren:
az ukrán hadiállapot bevezetésének háttere**

Incident in the Sea of Azov:
the Background to the Introduction of the State of War in Ukraine

ACKERMANN SÁNDOR – BARABÁS T. JÁNOS

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Ugrósdy Márton

Szöveggondozás és tördelés:

Tevelyné Kulcsár Andrea

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

Fax: + 36 1 279-5701

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

© Ackermann Sándor, Barabás T. János, 2018

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2018

ISSN 2416-0148

Összefoglalás: Az utóbbi hónapokban egyre inkább fokozódó azovi-tengeri ukrán–orosz szembenállás november 25-én fordulóponthoz érkezett. Három, Mariupolba tartó ukrán hajóra orosz határőrhajókról lőttek rá a Kercsi-szoros közelében; több ukrán tengerész is megsérült. Ez az első alkalom a 2014 óta tartó ukrainai konfliktus során, hogy deklaráltan orosz és ukrán erők fegyveres összetűzésbe keveredtek egymással. Az incidensnek mindkét oldalról lehetnek belpolitikai indíttatásai; katonai szempontból kérdéses, hogy eszkalálódik-e a helyzet.

Abstract: *Over the last few months, the growing Ukrainian–Russian confrontation in the Sea of Azov has come to a turning point on November 25. Three Ukrainian vessels heading to Mariupol were fired by Russian coast guard vessels near the Kerch Strait and several Ukrainian crewmembers were injured. This was the first time since the beginning of the Ukraine crisis in 2014 that Russian and Ukrainian forces have come into an open armed conflict. The incident may have internal political motives on both sides, from a military point of view it is questionable whether the situation could escalate.*

BEVEZETÉS

Újabb fordulóponthoz érkezett az orosz–ukrán konfliktus, miután 2018. november 25-én a Krím-félsziget és Oroszország közötti Kercsi-szorosnál található Krími híd közelében az orosz határőrség hajói rálőttek három ukrán hadihajóra, majd lefoglalták azokat, az ukrán tengerészeket pedig foglyul ejtették. Moszkvában provokációról beszélnek, miközben Petro Porosenko ukrán elnök a parlament jóváhagyásával harminc napra szóló hadiállapotot vezetett be tíz ukrainai területen. Elemzésünkben bemutatjuk az események előzményeit, illetve felvázoljuk a lehetséges következményeket.

AZ AZOVI-TENGERI VÁLSÁG GEOPOLITIKAI HÁTTERE

- Törökországban pénzügyi válság van, Recep Tayyip Erdoğan elnök pedig nem mindig a Nyugattal való együttműködésben igyekszik kezelni a gazdasági problémákat. Oroszország érzékeli a NATO délkeleti szárnyának a zavarait, és egy [iráni–török–orosz kooperációt](#) szeretne kialakítani a regionális biztonsági ügyekben.
- Az augusztusi [Merkel–Putyin-találkozón](#) világossá vált, hogy a német és az orosz fél is ragaszkodik ahhoz, hogy a Balti-tengeren megépüljön az Északi Áramlat 2 gázvezeték. Rövid távon emiatt sem áll érdekében Oroszországnak a balti biztonsági helyzet kiélesítése, így a figyelem a Fekete-tenger irányába terelődhet.

- A [Kaszipi-tenger part menti államai 2018 júliusában](#) megállapodtak a terület [jogi státuszáról](#), felosztották az ottani érdekeiket. Ez is elősegíti az orosz felet abban, hogy a fekete-tengeri térségre összpontosítson.
- A Krími híd megépítése óta Oroszország fokozatosan növeli a katonai jelenlétét az Azovi-tengeren. Kijevi nyilatkozatok már többször is egy közelgő tengeri konfliktust vetítettek elő. A nemzetközi jogilag is igen támadható Krími híd megváltoztatta a térség biztonsági képletét.

A KONFLIKTUS ELŐZMÉNYEI

A Kercsi-szorosnál történtek egy hosszabb ideje tartó, növekvő feszültség eredményei. A Krím félsziget 2014. márciusi elcsatolása, valamint a kelet-ukrajnai konfliktus eszkalálódása egyaránt veszélyes térséggé változtatta az Azovi-tengert (a Fekete-tenger északi öble) és környékét. A krími annexiót követően az ukrán állam gyakorlatilag teljesen leállította a közműszolgáltatást a félszigeten, így Moszkvának egyre nagyobb összegeket kellett az új terület fenntartására költenie. A gazdasági, kereskedelmi összeköttetés megkönnyítése érdekében egy már jóval korábban is felvetődött ötletet vettek elő újra a Kremlben: az „anyaországot” és a Krímet egy, a tengeren átívelő híddal kívánták összekötni. A legrövidebb távolság (amely így is csaknem 20 kilométer) a félsziget keleti részén fekvő város, Kercs és az orosz határterület, Krasznodar közti szakasz volt. 2018 májusában át is adták az autópályát mellett vasúti összeköttetést is biztosító, rekordhosszúságú hidat. A Krími híd megépítésének a gazdasági előnyök mellett politikai, szimbolikus jelentősége is volt.

A híd átadását követően az orosz fél – biztonsági okokra hivatkozva – megerősítette a katonai jelenlétét az Azovi-tengeren, miközben az arra haladó ukrán hajóknak egyre többször kellett megállniuk a különböző ellenőrzések, biztonsági intézkedések miatt. A főként Mariupolba és Bergyanszkba tartó ukrán kereskedelmi hajók tulajdonosai a gyakran többnapos várakozási idő és késés miatt [komoly anyagi veszteségeket szenvedtek](#), így a híd megépítése következtében tovább fokozódott a térségben az orosz–ukrán szembenállás.

[Az ukrán és a lengyel kormányzat](#) tengeri blokádnak minősítette a nyár óta egyre erősödő orosz intézkedéseket: a hatóságok részletes adatokat követelnek az Azovi-tengeren haladó ukrán hajókról, és gyakran a 12 tengeri mérföld széles ukrán tengeri határ megsértésével állították meg a nem orosz tengeri járműveket. Ráadásul maga a híd is szűkíti az ukrán hajók áthaladási lehetőségét.

Olekszandr [Turcsinov](#), az ukrán Nemzetbiztonsági és Védelmi Tanács (RNBO) titkára kijelentette, hogy „az orosz fél tevékenysége egy kezdődő katonai és gazdasági blokádra utal”, és Oroszország részéről a legnagyobb veszély Mariupolt fenyegeti, így ott nem zárható ki egy, az egész azovi tengerpart elfoglalására indítandó orosz deszantművelet sem. A „blokád” kifejezést egyébként a kijevi kormány többször is használta az elmúlt hetekben, és a hasonlóan vészjósló nyilatkozat sem

ritka. Hozzá kell tenni, hogy a mostani feszült azovi helyzet háttérében valójában az is meghúzódik, hogy mindkét fél erőt alkalmazott a térségben, hiszen az [ukránok is](#) tartóztattak fel orosz hajókat. Mivel azonban az utóbbi hónapokban az ukrán hajókat egyre gyakrabban és hosszabb ideig állítják meg, a biztonsági helyzet eszkalálódik.

Mariupol stratégiai jelentőségű város az ukrán vezetés számára. Nem véletlen, hogy 2014-ben nagyon komoly harcok folytak a szakadérok és az ukrán katonai erők között az ún. „Donyecki Népköztársaság” határától néhány kilométerre fekvő kikötővárosért. Az utóbbiak nagy veszteségek árán, de meg tudták tartani a települést, amelynek jelenleg fontos szerepe van az ukrainai vas és acél bel- és külföldre történő szállításában egyaránt, amihez viszont elengedhetetlen a Kercsi-szoros használata. Nem ok nélkül vetődött tehát fel az a feltételezés sem, hogy Moszkva szándékosan okoz kárt az ukrán gazdaságnak a tengeri áthaladás lassításával.

Az orosz haderő fekete-tengeri aktivizálódása is azt jelzi, hogy nő az azovi-tengeri katonai konfrontáció lehetősége. [Ukrán illetékesek](#) (Olekszandr Csernenko, a Verhovna Rada [Legfelsőbb Tanács] képviselője, illetve a kijevi Globális Stratégiák Intézete igazgatója, Igor Karaszin) szerint az Azovi-tengeren az orosz jelenlét hangsúlyosabb, mint a Fekete-tenger többi részét, tehát az egész nagytérségben az oroszok ott vannak inkább előnyben, így az egész régióra vonatkozó érdekeiket ott érvényesíthetik a legjobban – akár egy kisebb katonai konfrontáció révén.

Ukrajna korábban koherens katonai, diplomáciai intézkedésekkel igyekezett az azovi-tengeri helyzetet kezelni. Volodimir [Omeljan](#), az ukrán infrastruktúráért felelős miniszter 2018 augusztusában arra kérte az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok illetékeseit, hogy reagáljanak az ukrán hajózást az Azovi-tengeren akadályozó orosz lépésekre, amelyeket egy Ukrajna elleni támadás első fázisának minősített, és a helyzet esetleges további súlyosbodására hívta fel a figyelmet. Az Egyesült Államok külügyminisztériuma válaszul a következő [nyilatkozta](#): „Az a véleményünk, hogy az azovi-tengeri hajózás orosz akadályozása egy újabb példája az Ukrajna ellen irányuló destabilizáló kísérletnek. Felszólítjuk Oroszországot, hogy állítsa le a nemzetközi tengeri forgalomnak az Azovi-tengeren történő akadályozását.” Kijev korábban a helyzet miatt nyíltan kérte nyugati partnereitől, hogy újabb [szankciókat](#) foganatosítsanak Oroszország ellen.

Kijev az ENSZ nemzetközi döntőbíróóságához fordult a Krími híd megépítése ellen. Az ügyet a szervezet várhatóan 2018 végén vizsgálja ki. A Kercsi-szoros feletti híd megépítését már elítélte az USA, az EU, a NATO, az Egyesült Királyság és Kanada is. Az egyik fő probléma a híddal, hogy korlátozza az áthaladó hajók nagyságát, de Ukrajna környezetvédelmi károkat is emleget – az utóbbiak miatt a Fekete-tengeri Gazdasági Együttműködési Tanácshoz (BSECC) akar fordulni. Kijev nemzetközi jogi indítványainak azonban több akadályuk is van. Ilyen például az, hogy a nemzetközi megállapodásokban, szerződésekben az Azovi-tengernek „beltenger” a jogi státusza, vagyis ukrán–orosz kétoldalú jogi aktusokhoz kötik a helyzetét – márpedig a tenger felségvizeinek (gazdasági, halászati területek) a határa tisztázatlan, ami jelentős manőverezési lehetőséget ad a Kremlnek.

AZ AZOVI-TENGERI VÁLSÁG POLITIKAI ÉS KATONAI MEGJELENÉSE

Kijev tehát korábban nem zárta ki egy katonai konfliktus lehetőségét az Azovi-tengeren, sőt úgy érezte, folyamatosan nő annak a valószínűsége. Ukrán szakértők szerint leginkább egy tengeri katonai összecsapásra kell számítani, amellyel Moszkva célja Mariupol elfoglalása. Az ukrán elnök egy nyilatkozatában szintén annak az [aggodalmának](#) adott hangot, hogy a várost támadás érheti. [Nyugati megfigyelők](#) úgy látják, Ukrajna nem rendelkezik elég haderővel, hogy ellen tudjon állni egy ilyen támadásnak.

[Turcsinov](#) említett, a blokádra és a Mariupol ellen várható orosz tengeri deszantműveletre utaló nyilatkozatában kijelentette, hogy az „orosz katonai jelenlét [térsgbeli] erősödése a nemzetközi jog ellenében történik”. Az RNBO titkárának tanácsára egy azovi-tengeri állandó katonai és tengeri egyesített haderőt hoznak létre, amelynek gerincét az ukrán parti őrség és a 36. Tengerészgyalogos Dandár alkotja, és egy fekete-tengeri haditengerészeti csoport áthelyezésével bővül ki. A fő ukrán ütőerő viszont a rakétás egységek, különösen a cirkálórakéták hadrendbe állítása lesz – a meglévő komoly tűzérési kapacitás mellett. Az új cirkálórakéták már nem csupán védelmi eszközök, és minden bizonnyal felkeltik a Kreml figyelmét és aggodalmát is. mivel eddig az Azovi-tengeren csak tűzérési gyakorlatokat tartott a két fél, az esetleges hadrendbe állításuk a biztonsági helyzet ukrán részről való eszkalálását is jelentheti.

Az ukránok szerint az oroszok 2018 nyarán már létrehoztak egy azovi-tengeri integrált katonai csoportot, amelynek több tucat katonai hajója közül sokat a Kaszpi-tengerről vittek át oda. Orosz megközelítésben az azovi-tengeri erőik fő feladata a Krím és a Krími híd védelme. Ukrajna viszont inkább úgy tekint rájuk, mint az egész országot érintő fenyegetésre. Az oroszoknak teljes légi fölényük van a térségben, ám a hivatalos ukrán nyilatkozatok szerint nekik a tengerparton elégséges katonai erejük van bármilyen támadás visszaverésére. A leírtakhoz ugyanakkor hozzá kell tenni, hogy szakértők szerint az azovi-tengeri térség viszonylag kis mérete nem tenne lehetővé egy nagyobb műveletet, pl. egy deszantakciót, így a nyugati döntéshozók közül bizonyára sokan nem osztják az ukrán aggodalmakat.

AZ INCIDENS

Múlt vasárnap, 2018. november 25-én két ukrán hadihajó és egy vontatóhajó érkezett a fekete-tengeri városból, Odesszából a Kercsi-szoroshoz. A célállomásuk az Azovi-tenger partján található Mariupol kikötője volt, ám oda csak a szoroson keresztül vezet a vízi út. A Krími híd közelében megállították őket az orosz hadihajók: az ukránok szerint ők már korábban jelezték

az oroszoknak, hogy arra fognak elhaladni, az utóbbiak viszont tagadták ezt. Előbb egy orosz hajó ütközött szándékosan az ukrán vontatóhajónak, majd az orosz Szövetségi Biztonsági Szolgálatnak (FSZB) a határőrséghez tartozó hajóiról lőtték az ukránokra, ezt követően pedig átvették az irányítást a hajóik felett. Az ukrán személyzetet (24 tengerészt említettek a híradások) ismeretlen helyre, vélhetően a Krím félszigetre szállították. Az ukrán média hat, az orosz három sérült ukránról adott tájékoztatást. Kijevben a híradásokat követően [tüntetők vonultak az orosz nagykövetséghez](#), ahol egy diplomata autóját felgyújtották.

1. térkép

Az Azovi- és a Fekete-tenger, az ukrán hajók útvonalával

Az ukrán hivatalos álláspont többek között az [Azovi-tenger használatáról szóló orosz–ukrán egyezményre](#) alapul. 2003 decemberében ugyanis Leonyid Kucsma, az akkori ukrán államfő a Krím félszigeten található Kercsben fogadta Vlagyimir Putyint, akivel szerződést írt alá a két ország által határolt tenger használatával kapcsolatosan. A jogosultságok rendezésének már akkor is egy [kisebb konfliktus](#) adta az apropóját.

A Szovjetunió 1991-es felbomlását követően hosszú ideig nem rendezték az utódállamok között a vízhasználatra vonatkozó feltételeket. 2003-ban Oroszország az ukrán fél engedélye és tudta nélkül egy, a Tuzla-szigethez kapcsolódó gát építésébe kezdett (a Krími híd is a szigeten halad keresztül). Moszkva a szomszédos (oroszországi) Krasznodari terület ökológiájának védelmére hivatkozott, de azt nem tudta egyértelműen bizonyítani. Mielőtt elmérgesedett volna a viszony, Kucsma és Putyin találkozott, hogy egy egyezmény aláírásával rendezzék a vitatott kérdéseket.

A hivatalos indoklás szerint azért volt szükség a szerződésre, hogy az Azovi-tenger természeti forrásainak a felhasználása és a hajózás rendezett körülmények között történjen.

A két államfő által hitelesített egyezmény első pontja kimondta, hogy az Azovi-tenger és a Kercsi-szoros történelmileg Oroszország és Ukrajna belső vize, így azokat a két ország kereskedelmi és katonai hajói szabadon használhatják. A negyedik pont szerint amennyiben a szerződő felek a későbbiekben nem értenek egyet valamely, a megállapodás által rendezett kérdésben, úgy konzultáció útján, békés úton kell megoldást találniuk. Az aláírás után Vlagyimir Putyin úgy nyilatkozott, hogy a szerződés szavatolja, hogy a két ország hajói nyugodtan közlekedhessenek az Azovi-tengeren és a Kercsi-szorosban. Ezek szerint Oroszország valóban megszegte a két fél közötti megállapodást, ugyanakkor – sajnos – az utóbbi évek konfliktusos helyzetében már régóta nem jellemző, hogy bármely fél is tiszteletben tartaná a baráti kapcsolatokat emlegető, korábban megkötött szerződéseket.

Az eseményeket követően Petro Porosenko [indítványozta az országos hadiállapot bevezetését](#), amely több általános korlátozással is járhat. Elsősorban a hadsereg azonnali mozgósítására ad lehetőséget, de korlátozhatják a gyülekezési jogot, illetve a sajtót és a civil szervezetek munkáját is. A [hadiállapot bevezetését](#) – amit a törvényhozó testületnek, a Verhovna Radának is el kellett fogadnia – végül harminc napra hirdették ki (2. térkép), összesen tíz *oblasztyra* (közigazgatási területre) vonatkozóan, amelyek Oroszországgal, az Azovi-, illetve a Fekete-tengerrel, Moldovával vagy Transznisztríával határos területek (Vinnicja, Luhanszk, Doneck, Zaporizzsja, Mikolajiv, Odessza, Szumi, Harkiv, Csernyihiv, Herszon, valamint az Azov és Kercs közötti belső tenger). Porosenkónak a szavazást követő nyilatkozata szerint a hadiállapot nem jelent hadüzenetet (Oroszországnak), az emberek szabadságjogait pedig semmiképp sem fogja korlátozni.

Az ukrán elnököt erős bírálatok érték a hadiállapot bevezetésével kapcsolatban. A kelet-ukrajnai harcok már több mint négy éve folynak, a halálos áldozatok száma tízezer felett van, hadiállapotot eddig mégsem hirdettek. Porosenko kritikusai szerint az elnök a váratlan lépéssel időt szeretne nyerni a jövő márciusi ukrán elnökválasztás előtt. A jelenleg rendkívül alacsony népszerűségi mutatóval rendelkező államfő (a legtöbb kutatóintézet maximum 10 százalék körül méri) ugyanis egyáltalán nem számít esélyesnek, s a hadiállapot bevezetésével vélhetően lenne ideje a felzárkózásra. Porosenko mindenesetre [kijelentette](#), hogy a jövő évi választásokat a tervezettnek megfelelően, március végén tartják.

Hasonló vádakkal ugyanakkor az orosz elnököt is többen illették. Putyin népszerűsége az év eleji orosz elnökválasztás óta meredeken csökken: a nemrég elfogadott nyugdíjreform (azaz a nyugdíjkorhatár megemlése) érezhetően nem talált kedvező fogadtatásra a választópolgároknál. Négy évvel ezelőtt viszont éppen a Krím elcsatolásának a nemzeti sikerként történt tálalása jelentett hihetetlen népszerűség-robbanást az orosz elnöknek, s az akkori hatást valószínűleg most sem felejtik el kiaknázni a Kremlben. Egy hasonló siker – például az Azovi-tengeren az orosz hegemonia megszilárdítása – minden bizonnyal ismét jelentős népszerűség-növekedéssel járna.

2. térkép

Területek, amelyeken bevezették a hadiállapotot

Az incidensből az egyértelműen látszik, hogy Moszkva már kész vállalni az Ukrajnával szembeni nyílt fegyveres konfliktust is. Szintén jól látszik, hogy a néhány év alatt alacsony intenzitású harccá vált kelet-ukrajnai helyzet kapcsán bármikor láng-ra kaphatnak az indulatok, könnyen eszkalálódhat a látszólag kiszámítható helyzet. E tekintetben Kelet-Ukrajna esetében már nem beszélhetünk „befagyott konfliktusról”: új dimenzióba, konfrontatívabb szakaszba került az orosz–ukrán szembeállítás, miközben meglehetősen egyértelműnek tűnik az orosz katonai fölény. Az eseményeket követő hadiállapot bevezetése a magyarok lakta Kárpátaljára szerencsére nem vonatkozik, de az kérdéses, hogy az ország más területein megváltozik-e, és ha igen, mennyiben, a civilszervezetek és a sajtó helyzete az új körülmények között.

NEMZETKÖZI REAKCIÓK

Az orosz–ukrán konfliktus eszkalációja természetesen nagy nemzetközi figyelmet kapott. Porosenko [telefonon egyeztetett](#) Mike Pompeóval, az Egyesült Államok külügyminiszterével, akit ismét arra kért, fontolják meg az Oroszországgal szembeni további szankciók bevezetését. Az amerikai politikus [támogatásáról biztosította](#) az ukrán államfőt. Amerikai szempontból különös jelentőséget ad a konfliktus fokozódásának, hogy a G20-ak november 30. és december 1. között megrendezendő Buenos Aires-i csúcán találkozik Vlagyimir Putyin orosz és Donald Trump amerikai elnök. Az utóbbi egyelőre nem foglalt hivatalosan állást az ügygel kapcsolatban.

Porosenko szintén [telefonon tájékoztatta](#) a történetekről Jens Stoltenberg NATO-főtitkárt, akit arra kért, hívja össze a NATO–Ukrajna-bizottságot. Az ülést követően Stoltenberg [sajtótájékoztatót tartott](#), amelyen Ukrajnát ismételten a NATO támogatásáról biztosította, és elmondta, hogy politikai és gyakorlati segítséget is nyújtanak az országnak: modernizálják a fegyveres erőit, támogatják a tengerészeti fejlesztéseiket. A főtitkár hozzátette: a NATO a közös védelem legnagyobb megerősítését vállalta az utóbbi időben, s ebből Oroszországnak is értenie kell.

Rosemary DiCarlo, az ENSZ politikai ügyekért felelős főtitkárhelyettese [Ukrajnát és Oroszországot egyaránt arra szólította fel](#), hogy tartózkodjanak a krízis további elmélyítésétől, valamint emlékeztette őket a minszki egyezmény betartásával kapcsolatos kötelezettségeikre. Az ENSZ Biztonsági Tanácsa is összeült az esetet követően: Oroszország azt indítványozta, hogy a szervezet terjesszen elő egy olyan határozatot, amely az oroszok tengeri határainak a megsértésével vádolja Ukrajnát. A felvetést a BT végül elutasította: a négy támogató szavazat mellett (Oroszország, Bolívia, Kína, Kazahsztán) hét tag ellenezte azt (Franciaország, Kuvait, Hollandia, Lengyelország, Svédország, az Egyesült Királyság, az Egyesült Államok), négy ország pedig tartózkodott (Elefántcsontpart, Egyenlítői-Guinea, Etiópia, Peru).

VÁRHATÓ FEJLEMÉNYEK

ÉLESEDŐ HIBRID HADVISELÉS

A legnagyobb annak a valószínűsége, hogy a jelenlegi hibrid hadviselés folytatódik a felek között. Habár az Azovi-tenger komoly sebezhető pontjává vált az ukrán honvédelemnek, és Moszkva rendelkezik akkora katonai és tengeri erővel, hogy katonai támadást intézzon az azovi-tengeri ukrán partok ellen – elsősorban Mariupol bevételének céljából –, de meglátásunk szerint inkább az eddigi vetélkedés kiterjedtebb formájára lehet számítani. Ez utóbbit jelzi az is,

hogy az orosz fél Mariupol gazdasági elszigetelését, az ottani oroszpárti lakosság mozgósítását igyekszik elérni, és távol tartja magát a nyílt katonai összeütközéstől. Szakértői értékelések azt jelzik, hogy az orosz akciók inkább a mariupoli fémipari üzemnek árthatnak – mert elzárják a tengeri kereskedelemtől és utánpótlástól –, de egyéb komoly gazdasági károkat nem okoznak Ukrajnának. A hibrid konfrontáció valószínűségét erősíti az is, hogy Moszkva kerülni szeretné az európaiak egy kisebb katonai konfliktus miatti elidegenítését, és tart az újabb szankcióktól. A Kremlben emellett a kivárára is alapozhatnak: a jövő évi ukrán elnökválasztás eredményétől függően ugyanis akár meg is változhatnak a két ország kapcsolatai.

A HIBRID HADVISELÉS SZÉLSŐSÉGESEBB MEGNYILVÁNULÁSA, KISEBB KATONAI KONFLIKTUSSAL

Bár egyelőre a katonai konfliktus veszélye kisebb, mint a hibrid hadviselésé, egy területileg körülhatárolt, alacsony intenzitású, hagyományos katonai konfliktus lehetősége mégsem zárható ki. Ez utóbbinak két színtere lehet:

- A két hadiflotta és hadsereg konfliktusa az Azovi-tengeren, amely elsősorban tüzérségi vagy rakétapárbajban nyilvánulhat meg. Az orosz tengerészgyalogoságnak a Mariupol térségében történő partraszállásának az esélye igen kicsi. Ennek oka egyrészt, hogy Moszkva tart a Nyugat reakciójától, és elidegenítené vele Törökországot; másrészt az erős ukrán tüzérség és a rakétás egységek jelentősen csökkentik egy partraszállás sikerének a lehetőségét; harmadrészt pedig az orosz hírszerzés és a különleges műveletek többször is kudarcot vallottak az elmúlt években (Montenegró, Szkripal-ügy), így az orosz vezetőség nem lehet teljesen biztos abban, hogy jól méri fel az ellenfelét.
- Katonai összetűzések a Donbaszban. Az elmúlt hónapokban is voltak tűzpárbajok a felkelők és az ukrán erők között, így egy erőteljesebb konfrontáció nem kizárható. Változóban vannak az erőviszonyok: az Egyesült Államok Kongresszusa a halált okozó fegyverek ukrainai eladását is lehetővé tette. Ezt az orosz fél az utóbbi hónapokban a határon történő csapatösszevonással és a légierő mozgósításával igyekszik ellensúlyozni. Mindez viszont növeli a bizonytalanságot a térségben.

KÖVETKEZTETÉS

Az elmúlt hónapokban tovább csökkent az olaj ára a nemzetközi piacokon, és nem a tervek szerint haladnak az orosz energiaprojektek (gázvezetékek török, illetve német együttműködésben) – mindez a vártnál nagyobb terhet ró az Oroszországi Föderáció költségvetésére. Elvileg a Kremlnek nem állhat érdekében egy ilyen szűkülő gazdasági környezetben egy éles konfliktus kirobbantása a határainál, tehát ebből a szempontból nem várható az azovi helyzet eszkalálódása.

Moszkvának a térségben érdekelt főbb partnerei (Törökország, Kína, Azerbajdzsán) számára sem lenne előnyös a konfliktus kiélesedése. Ez az állítás talán egyedül Iránra nem igaz, de Teherán kevésbé van jelen a Fekete-tengeren. Egy térségbeli katonai konfliktus ráadásul az Egyesült Államok szerepét növelné a francia és a német biztonságpolitika szempontjából, ami nem felelhet meg az orosz érdekeknek. Az USA ugyanis rendelkezik azokkal a kemény katonai eszközökkel, amelyekkel az EU határain kívül hatékonyan mutakozhat.

Ugyanakkor emlékeztet, hogy a Krím anektálása után megugrott az orosz vezetőség társadalmi támogatottsága. A mostani népszerűségvesztés felvetheti a vezetőség körében annak a lehetőségét, hogy egy sikeres katonai akcióval erősítse meg a társadalmi támogatottságát. A térségben tapasztalható fegyverkezés is arra serkentheti Moszkvát, hogy egy megelőző csapást hajtson végre. A katonai konfliktus veszélye továbbra is megmarad, mert a felek nem töreksenek a tárgyalásos megoldásokra, inkább haderőt építenek. Az ukrán haditengerészet 2035-ig tartó fejlesztési programjának a középpontjában is egy lehetséges azovi-tengeri konfliktus áll. A Radában most zajlik az ukrán területvédelmi törvény tárgyalása, amely szintén a katonai megoldásokat helyezi előtérbe.

A konfliktus lehetséges scénárióiban túl magas a bizonytalansági tényezők száma. Az egyik ilyen a Nyugat közvéleményének a hozzáállása egy azovi/donbaszi katonai összecsapáshoz, mert az orosz társadalom befolyásolási képessége kisebb, mint a Krím anektálása idején volt. Tény, hogy a békés rendezés érdekében a Nyugatnak a mostaninál aktívabban kellene a befolyásával élnie, és többet is tehetne egy lehetséges agresszió megakadályozásáért. Ehhez azonban vissza kellene térni a minszki megállapodásokhoz. Ez azt is jelenti, hogy a diplomáciának jelentős szerep jutna a helyzet normalizálásában. A Nyugat célja az lenne, hogy az Azovi-tenger térsége ne váljon teljesen orosz befolyású övezetté, hanem erőegyensúly jöjjön létre. Ezt viszont csak a tágabb térség biztonsági helyzetének a rendezésével lehetne elérni, ami rövid távon nem valószínű. Egyelőre nem látjuk a jelét annak, hogy a Nyugat mindezen céloknak megfelelően koordinálni kívánná a politikáját. Egy erőegyensúly kialakulása, a hibrid konfrontáció csendesülése csak hosszú távon képzelhető el.

Összefoglalásként kijelenthető, hogy a legnagyobb valószínűsége annak van, hogy a térségben a mostani hibrid hadviselés folytatódik, de feszültebb környezetben. Ha a Nyugat nem tud megfelelő választ adni az azovi-tengeri kihívásra, fennáll annak a veszélye, hogy a konfliktus továbbgyűrűzik (pl. Odessza vagy a Duna-delta térségébe), de akár eszkalálódhat is.